

שנאמר: [תהלים קן] "ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים", ודרשינן: מה מת אין לו בטילה לעולם, ואיסור הנאתו הוא לעולם, אף תקרובת עבודת כוכבים אין לה בטילה לעולם.

לכן פרשו מהן החכמים הואיל ואסורות בהנאה.

ומאן דלא פריש אמר: אבנים אלו אינם אסורות מטעם תקרובת עבודת כוכבים, כי בעינא כעין פנים. תקרובת הוי רק כשמקריבין לפני עבודת כוכבים הקרבה הדומה לקרבנות המובאים בפנים בית המקדש, כגון: זביחה ושאר עבודות שבמקדש (11) —

סימאי, ואמאי ולמה קרו ליה כינהו "בנן של קדושים" — דאפילו בצורתא דזווא בצורות החקוקות על המטבעות לא מיסתכל מפני שמחמיר היה (9).

ודנה הגמרא: מאי טעמא מה הטעם דמאן דפריש של חכמים שפרשו? הרי בטלוהו גוים כשחיפו בהן דרכים וסטרטאות?

סבר לה שהיות ואינן אלא תקרובת לעבודת כוכבים — אינן בטלות בביטול הגוי, אף שאלילים עצמם בטלים (10) —

כי הא דאמר כמו שאמר רב גידל אמר רב חייא בר יוסף אמר רב: מניין לתקרובת עבודת כוכבים שאין לה בטילה עולמית?

כמה קושיות על שיטת רש"י.

אין לו ביטול".

ב. הפרישה [יורה דעה סימן קלט ס"ק ד] מביא בשם המהרש"ל "דתקרובת הוא מקריב לאלוהות עצמו, לאפוקי אלילים כגון פסילין אינן אלא דמיונות ואין ממשות בהן".

[ונראה לומר בביאור דברי המהרש"ל, דכוונתו, האלילים עצמן הן דמיונותיו, ואף בשעה שעושהו ומקבלו לאלוה, מקבלו בצורה מוגבלת עד שיקצוף עליו ויקללו ויבטלו בראותו אפסיותו וחדלון כוחו, ולכן יכול לבטלו. אבל תקרובת — בשעה שמקריב לפניו הרי הוא שעת הכושר שעתה מאמין בו, ואין הקרבה על תנאי, לכן אין לו ביטול].

ג. עוד כתב הפרישה [בשם המהרש"ל?] "ואפשר על דרך קבלה: שהתקרובת קולטת מיד רוח טומאה".

ד. והטורי זהב [שם] כתב, שאין שייך שבירה בתקרובת שאין לו ענין להקריב דבר שלם בלבד, לכן לא שייך לבטל.

11. כן כתבו התוס', ומבואר בהמשך הסוגיא.

9. התוס' מבארים, שדיוקנות על המטבעות אינם אסורים בהסתכלות מטעם "אל תפנו אל האלילים", כי הואיל ורגילים בהם לא שייך בהם הפנאה, אלא שרבי מנחם החמיר, והוא מדת חסידות.

והוא רבי מנחם שעליו מסופר בגמרא מסכת מועד קטן [כה ב] שביום פטירתו נימוחו כל הצלמים ונהיו מחצלאות, משום שלא הסתכל בצורתא דזווא.

ועיין רבינו חננאל בשם תלמוד הירושלמי.

10. דברים אלו צריכים ביאור. שלכאורה, אין יתכן שתקרובת עבודה זרה שאינם עבודה זרה עצמה חמורה מהעבודה זרה?

ונביא מקצת מדברי הראשונים והאחרונים.

א. כתב המאירי "וטעם הדבר, מפני שתקרובת אינו אסור אלא כשהוא כעין ארבע עבודות הנעשות בפנים, ומעתה — כשם שקרבן אין לו היתר עולמית, כך תקרובת עבודת כוכבים